

ผลวิเคราะห์การดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพใน โรงเรียนประถมศึกษาของกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิทยา โปธาสินธุ์

รพ. สามร้อยยอด

ABSTRACT :

Potasin V. Analysis of Dental Surveillance in Primary Schools in Samroi-yod Sub District and Kuiburi District, Prachaupkhirikhan Province, Thailand. (Region 7 Medical Journal 1997; 1: 97-105).

Dental Public Health Section, Samroi-yod Hospital, Prachaupkhirikhan, Thailand.

The objectives of this study were to investigate the knowledge, attitude, and co-operation of primary schooled teachers to dental surveillance and effects of various factors, for the improvement of guidelines dental surveillance of the Eighth National Dental Health Plan. All of primary-schooled teachers in Samroi-yod Sub-District and Kuiburi District were selected during July to August 1996. The result of attitude and co-operation showed that most of primary schooled teachers had positive attitude and co-operation to dental surveillance. Most problems were management of cheap tooth-brush and toothpaste in schools, the referring primary students to health service units, there was not enough money, not coordinated among teachers and dentists, low co-operation of primary students' parents, inappropriate models and procedure of primary dental surveillance and the dentists were not interested in these problems. The result of knowledge showed that the teachers who passed the training have the knowledge more than the teachers who did not passed. The teachers from Samroi-yod Sub-District who passed the last training have the most knowledge. The result of this study can be used as guideline to develop dental surveillance system of primary schools in Samroi-yod Sub-District and Kuiburi District, Prachaupkhirikhan.

บทคัดย่อ :

วิทยา โปธาสินธุ์. ผลวิเคราะห์การดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ของกิ่งอำเภอสามร้อยยอตและอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วารสารแพทย์เขต 7 2540 ; 1 : 97-105).

ฝ่ายทันตสาธารณสุข, รพ. สามร้อยยอต, ประจวบคีรีขันธ์.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมของครูต่องานเฝ้าระวังทันตสุขภาพและผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในแผนงานทันตสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ 8 ดำเนินการสำรวจระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 2539 โดยให้ครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอสามร้อยยอตและอำเภอกุยบุรีทุกคน กรอกแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่าครูส่วนมากมีทัศนคติและการมีส่วนร่วมในแง่บวกต่องานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือการจัดหาแปรงและยาสีฟันราคาถูก การส่งต่อนักเรียนไปรักษาต่อ การขาดงบประมาณและขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับครู ผู้ปกครองให้ความร่วมมือน้อย รูปแบบการดำเนินงานไม่ดี ไม่เหมาะสมและความสนใจของเจ้าหน้าที่ตามลำดับ ทางด้านความรู้พบว่า ครูที่ผ่านการอบรมมีความรู้มากกว่าครูที่ไม่ผ่านการอบรมและครูของกิ่งอำเภอสามร้อยยอตที่ผ่านการอบรมปีหลังสุด มีความรู้มากกว่าครูที่ผ่านการอบรมปีก่อน ๆ ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของกิ่งอำเภอสามร้อยยอตและอำเภอกุยบุรีต่อไป

บทนำ

กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาถูกจัดไว้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขตั้งแต่แผนงานทันตสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ 4, 5 โดยใช้รูปแบบการให้บริการทันตกรรมแบบเพิ่มทีเป็นลักษณะบริการเบ็ดเสร็จโดยทันตภิบาล ผลการประเมินภายหลังสิ้นสุดแผนฯ 5 พบว่า การให้บริการทันตกรรมเพิ่มทีมีการกระจายความครอบคลุมที่ต่ำมาก สาเหตุที่สำคัญมาจากจำนวนทันตภิบาลมีไม่เพียงพอที่จะให้บริการแบบเบ็ดเสร็จได้อย่างทั่วถึง และชุมชนไม่มีบทบาทอย่างชัดเจนในการเข้าร่วมแก้ไขปัญหา กลวิธีเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพจึงถูกจัดขึ้นในแผน 6, 7 ซึ่งมีกิจกรรมดำเนินการคล้ายคลึงกับในแผน 4 และแผน 5 เป็นส่วนใหญ่ ต่างกันในเรื่องการกระจายบทบาทที่ไม่ยุ่งยากบางประการให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการเองได้แก่ การตรวจช่องปากเพื่อค้นหาปัญหาการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมและป้องกัน ขณะเดียวกันทันตบุคลากรก็สามารถใช้เวลาและความสามารถไปกับกิจกรรมที่จำเป็นอันได้แก่ การเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ วัสดุอุปกรณ์ และให้การบำบัดรักษา เมื่อเริ่มแผนงานทันตสาธารณสุขแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ปี 2530 ในส่วนของโรงพยาบาลชุมชนได้มีการอบรมครูอนามัยและครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานเฝ้าระวังเรื่อยมาจนสิ้นสุดแผน 6 และได้ขยายการอบรมงานเฝ้าระวังอีก โดยจัดให้มีการอบรมครูประจำชั้นขึ้นทุกปีจนสิ้นสุดแผน 7

ผู้วิจัยได้ทำการอบรมครูอนามัย, ครูประจำชั้นและออกให้บริการอุดฟัน เคลือบฟันและถอนฟันตลอดจนมีการนิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอในเขตพื้นที่อำเภอกุยบุรีตั้งแต่ปี 2532 จนถึงปี 2538 ต่อมาในปี 2539 ทางกระทรวงมหาดไทยได้แยกพื้นที่เขตความรับผิดชอบ โดยให้ทางโรงพยาบาลกุยบุรีรับผิดชอบเขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอดที่เพิ่งก่อตั้ง ซึ่งพื้นที่ส่วนมากยังไม่เคยรับการบริการออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่และมีการนิเทศงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ

ปี 2539 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนงานทันตสาธารณสุข

ฉบับที่ 7 ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของครูในงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในเด็กนักเรียนประถมศึกษา ในเขตกิ่งอำเภอสามร้อยยอดกับอำเภอกุยบุรีของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อจะได้หารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและประเมินผลการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในอำเภอกุยบุรี อันจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในแผนงานทันตสาธารณสุขฉบับที่ 8 ตั้งแต่ปี 2540 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของครูต่องานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของครูต่องานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในเด็กนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุยบุรีและกิ่งอำเภอสามร้อยยอดทุกคน ในช่วงเวลาระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2539 ซึ่งเป็นช่วงหลังการอบรมครูประจำชั้นสิ้นสุดลง

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปตามโรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่ง โดยทันตแพทย์และไปรับแบบสอบถามกลับมาด้วยตนเองในสัปดาห์ต่อไป โดยให้เวลาทำแบบสอบถามโรงเรียนละ 7 วัน

ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป ทัศนคติและความรู้ต่องานเฝ้าระวังทันตสุขภาพของครู

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครู

ครูส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-49 ปี จบการศึกษาปริญญาตรี เป็นครูประจำชั้นและเคยผ่านการอบรมงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพมาแล้ว

2. ทักษะและความรู้ในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ

จากการศึกษาทัศนคติพบว่า ครูร้อยละ 97.20 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 98.42 ในอำเภอกุยบุรี เห็นว่าโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพมีประโยชน์ร้อยละ 84.80 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 97.23 ในอำเภอกุยบุรี เห็นว่านักเรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุดร้อยละ 90.40 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 91.30 ในอำเภอกุยบุรี เห็นว่าครูทุกคนต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการร้อยละ 85.37 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 89.16 ในอำเภอกุยบุรี เห็นว่าครูทุกคนควรผ่านการฝึกอบรมงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 68.29 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 55.20 ในอำเภอกุยบุรี เห็นว่าควรมีการประเมินผลการดำเนินงานปีละ 2 ครั้ง และควรประเมินผลการดำเนินงานหลังการตรวจครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ร้อยละ 88.00 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 79.92 ในอำเภอกุยบุรี เห็นด้วยว่าการดำเนินงานนี้ได้ผลตอบแทนคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาเรียนและทรัพยากรที่เสียไปร้อยละ 66.94 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 57.37 ในอำเภอกุยบุรี เห็นว่าการส่งนักเรียนไปรักษาต่อเป็นกิจกรรมที่เป็นภาระมาก และเห็นว่าการส่งไปรักษาต่อเป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง (ร้อยละ 60.40 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 56.92 ในอำเภอกุยบุรี) ครูร้อยละ 65.20 (กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และร้อยละ 64.96 (อำเภอกุยบุรี) ไม่มีปัญหาในการประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนและกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร้อยละ 96.79 (กิ่งอำเภอสามร้อยยอด) และร้อยละ 95.67 (อำเภอกุยบุรี) เห็นว่าโครงการนี้

จะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขร้อยละ 62.80 ของกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 58.17 ของอำเภอกุยบุรีไม่มีปัญหาเรื่องการแบ่งบทบาทหน้าที่และวิธีการจัดการ ควรมีการแต่งตั้งครูคณะทำงานขึ้นมาโดยเฉพาะคิดเป็นร้อยละ 72.69 (กิ่งอำเภอสามร้อยยอดและร้อยละ 69.54 (อำเภอกุยบุรี) ร้อยละ 81.35 (กิ่งอำเภอสามร้อยยอด) และร้อยละ 77.60 (อำเภอกุยบุรี) เห็นว่าควรจัดให้มีการประกวดโรงเรียนดีเด่นในโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพทุกปี ร้อยละ 75.00 (กิ่งอำเภอสามร้อยยอด) และร้อยละ 76.10 (อำเภอกุยบุรี) เห็นว่าการแปร่งฟันถูกวิธีสามารถป้องกันปัญหาทางทันตสุขภาพได้ พบว่าร้อยละ 67.07 (กิ่งอำเภอสามร้อยยอด) และร้อยละ 63.75 (อำเภอกุยบุรี) มีปัญหาการจัดหาแปรงและยาสีฟันราคาถูก ที่ใช้ในการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ครูของทั้งสองอำเภอมิทัศนคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของครูประจำชั้นว่า ควรมีหน้าที่ให้ทันตศึกษา, สอนวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง, การควบคุมดูแลให้นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน, ทันตบุคลากรออกให้การรักษานักเรียนที่มีความต้องการการรักษาเร่งด่วนและการส่งนักเรียนไปรับการรักษาที่สถานอนามัยตามลำดับ และปัญหาที่สำคัญที่สุดในการเฝ้าระวัง คือขาดงบประมาณ, การขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับครู, ผู้ปกครองให้ความร่วมมือน้อย, รูปแบบการดำเนินงานไม่ดีไม่เหมาะสม, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ให้ความสนใจ, นักเรียนให้ความร่วมมือน้อยและผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญตามลำดับ

ในส่วน of ความรู้ นั้นพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ของทั้งสองอำเภอมีค่าใกล้เคียงกัน คือ 10.03 ในกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและ 10.04 ในอำเภอกุยบุรี ครูที่ไม่ผ่านการอบรมคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าครูที่ผ่านการอบรมและปี พ.ศ. ที่ผ่านการอบรมจะมีผลต่อคะแนนเฉลี่ยเฉพาะในกิ่งอำเภอสามร้อยยอด

ตารางที่ 1 แสดงอายุ, ระดับการศึกษา และตำแหน่งความรับผิดชอบ

	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด		อำเภอกุยบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ				
20-29 ปี	8	3.17	6	2.36
30-39 ปี	126	50.00	123	48.43
40-49 ปี	100	39.68	105	41.34
50-59 ปี	18	7.14	20	7.87
รวม	252	100	254	100
ระดับการศึกษา				
ประกาศนียบัตร	36	14.29	39	15.35
ปริญญาตรี	214	84.92	211	83.07
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.79	4	1.58
รวม	252	100	254	100
ตำแหน่ง				
ครูประจำชั้น	212	84.13	213	83.86
ครูอนามัย	23	9.13	18	7.09
ผู้บริหาร	17	6.75	23	9.05
รวม	252	100	254	100

ตารางที่ 2 แสดงเพศ จำนวนครั้ง และปี พ.ศ. ที่ผ่านการอบรม

	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด		อำเภอกุยบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	81	32.14	104	40.94
หญิง	171	67.86	150	59.06
รวม	252	100	254	100

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด		อำเภอกุยบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนครั้งที่ผ่านการอบรม				
ไม่เคยผ่าน	94	37.30	81	31.89
เคยผ่าน 1 ครั้ง	115	45.63	126	49.61
เคยผ่าน 2 ครั้ง	18	7.14	23	9.05
เคยผ่านมากกว่า 2 ครั้ง	25	9.92	24	9.45
รวม	252	100	254	100
ปี พ.ศ. ที่ผ่านการอบรม				
ไม่เคยผ่านการอบรม	94	37.30	81	31.89
ปี พ.ศ. 2539	38	15.08	14	5.51
ปี พ.ศ. 2538	22	8.73	27	10.63
ปี พ.ศ. 2537	29	11.51	24	9.45
ปี พ.ศ. 2536	19	7.54	24	9.45
ปี พ.ศ. 2530-2535	50	19.84	84	33.07
รวม	252	100	254	100

ตารางที่ 3 แสดงทัศนคติของครูต่อโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ

ทัศนคติของครู	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด	อำเภอกุยบุรี
	ร้อยละ	ร้อยละ
โครงการนี้มีประโยชน์	97.20	98.42
นักเรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุด	94.80	97.23
ครูทุกคนต้องเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	90.40	91.30
ครูทุกคนควรผ่านการฝึกอบรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	85.37	89.16
ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานปีละ 2 ครั้ง	68.29	55.20
ควรประเมินผลการดำเนินงานหลังการตรวจครั้งที่ 1 และ 2	98.01	97.22
การดำเนินงานได้ผลตอบแทนคุ้มค่า	88.00	79.92
ผู้ปกครองควรมีหน้าที่ส่งเด็กนักเรียนมารักษาที่โรงพยาบาล	60.40	56.92
ไม่มีปัญหาในการประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนและ	65.20	64.96
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข		
โครงการนี้จะประสบผลสำเร็จต้องมีการประสานงานที่ดี	96.79	95.67

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทัศนคติของครู	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด	อำเภอกุยบุรี
	ร้อยละ	ร้อยละ
กับหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข		
ควรมีการแต่งตั้งครูคณะทำงานขึ้นมาโดยเฉพาะ	72.69	69.84
ไม่มีปัญหาในการแบ่งบทบาทหน้าที่และวิธีการจัดการ	62.80	58.17
ควรจัดให้มีการประกวดโรงเรียนดีเด่นทุกปี	81.35	77.60
การส่งนักเรียนไปรักษาต่อเป็นภาระมาก	66.94	57.37
ปัญหาทางทันตสุขภาพป้องกันได้ด้วยการแปรงฟันถูกวิธี	75.00	76.10
มีปัญหาเรื่องการจัดหาแปรงและยาสีฟันราคาถูก	67.07	63.75

ตารางที่ 4 แสดงทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบของครูประจำชั้น

บทบาทความรับผิดชอบของครูประจำชั้น	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด	อำเภอกุยบุรี
	ร้อยละ	ร้อยละ
การให้ทันตสุขภาพศึกษา	66.67	66.14
สอนวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง	78.97	77.95
ควบคุมดูแลให้นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน	83.73	75.98
ช่วยครูอนามัยในการตรวจสภาพช่องปากของนักเรียน	62.70	66.93

ตารางที่ 5 แสดงความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากและงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ

ปี พ.ศ. ที่ผ่านการอบรม ครั้งหลังสุดของครู	กิ่งอำเภอสามร้อยยอด		อำเภอกุยบุรี	
	จำนวนครู	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	จำนวนครู	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)
ไม่ผ่านการอบรม	94	9.86	81	8.90
พ.ศ. 2539	38	10.92	14	10.71
พ.ศ. 2538	22	10.41	27	10.56
พ.ศ. 2537	29	10.17	24	10.38
พ.ศ. 2536	19	10.00	24	10.92
พ.ศ. 2530-2535	50	9.44	84	10.51
รวม	252	10.03	254	10.04

วิจารณ์

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไป ครูส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้นและร้อยละ 30 ยังไม่ผ่านการอบรม ครูที่ผ่านการอบรมในปี พ.ศ. 2539 ของกิ่งอำเภอสามร้อยยอด (38 คน) มากกว่าอำเภอกุญบุรี (14 คน) เนื่องจากการอบรมครูของกิ่งอำเภอสามร้อยยอดอบรมครูโรงเรียนละ 2 คน

จากข้อมูลทัศนคติพบว่า ครูมีทัศนคติในแง่บวกคือ ครูส่วนมากเห็นว่าโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพมีประโยชน์ ได้ผลตอบสนองคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเวลาเรียนและทรัพยากรที่เสียไปและนักเรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุด ครูทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและควรผ่านการฝึกอบรมงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานปีละ 2 ครั้ง คือ หลังการตรวจครั้งที่ 1 และหลังการตรวจครั้งที่ 2 ควรมีการแต่งตั้งครูคณะทำงานและการประกวดโรงเรียนดีเด่นทางเฝ้าระวังทันตสุขภาพทุกปี ครูประจำชั้นควรมีหน้าที่สอนวิธีการแปรงฟันที่ถูกต้อง ควบคุมดูแลให้นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ให้ทันตสุขภาพศึกษาและช่วยครูอนามัยในการตรวจสภาวะช่องปากของนักเรียน นอกจากนี้ยังเห็นว่าโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จอยู่ที่การประสานงานที่ดีกับหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข และไม่มีปัญหาในการประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรคในช่องปากสามารถป้องกันได้ด้วยการแปรงฟันถูกวิธี ปัญหาที่พบมากคือ การจัดหาแปรงสีฟันและยาสีฟันราคาถูก, การส่งนักเรียนที่มีปัญหาทันตสุขภาพไปรักษาต่อและหน้าที่ในการส่งต่อนักเรียนเป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง, การขาดงบประมาณและขาดการประสานระหว่างเจ้าหน้าที่กับครู, ผู้ปกครองให้ความร่วมมือน้อย, รูปแบบการดำเนินงานไม่เหมาะสมและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ให้ความสนใจ กิจกรรมในโครงการที่มีประโยชน์ต่อนักเรียนคือ นักเรียนมีการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน, ทันตบุคลากรออกให้การรักษานักเรียนที่มีความต้องการการรักษาเร่งด่วนและการส่งนักเรียนไปรับ

การรักษาที่สถานอนามัย จากข้อมูลความรู้พบว่า ครูที่ไม่ผ่านการอบรมได้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ต่ำกว่าครูที่ผ่านการอบรมและครูกิ่งอำเภอสามร้อยยอดที่ผ่านการอบรมปีหลังสุดได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าครูที่ผ่านการอบรมปีก่อน ๆ ซึ่งไม่พบในอำเภอกุญบุรีที่คะแนนเฉลี่ยไม่มีผลกับเวลาที่ผ่านไปของการอบรม แสดงว่าครูที่ผ่านการอบรมมีความรู้มากกว่าครูที่ไม่ผ่านการอบรมและครูที่ผ่านการอบรมปีหลังสุดมีความรู้มากกว่าครูที่อบรมปีก่อน (กิ่งอำเภอสามร้อยยอด) ดังนั้นจึงควรมีการอบรมครูอีกและออกหน่วยนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

สรุป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าครูของกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุญบุรีมีความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในแง่บวกต่อโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพแนวทางในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในปีต่อไปคือ

1. จัดให้มีการประกวดโรงเรียนดีเด่นทางเฝ้าระวังทันตสุขภาพ
2. จัดการอบรมครูประจำชั้น
3. จัดให้มีการออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ติดตามการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน และประเมินผลการดำเนินงาน
4. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนแปรงและยาสีฟันในโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณนายแพทย์สมเกียรติ ตั้งใจกรการดี กลุ่มงานศัลยกรรม โรงพยาบาลราชบุรี ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำในการเขียนบทความ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทันตกรรมทุกคนที่ช่วยดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล ครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุญบุรีทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม อาจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ศิรินาถ คงมนาน โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม แนะนำ แก้ไข

ในการเขียนรายงานการวิจัย และคุณสมบัติ วงศ์ประสาร
ช่วยในการพิมพ์รายงาน

เอกสารอ้างอิง

1. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แผนงานทันตสาธารณสุขตามแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534.
2. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แผนงานทันตสาธารณสุขตามแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539.
3. วรณศรี แก้วปิ่นตา. รายงานในการประชุมสัมมนาวิชาการทันตสาธารณสุข. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 6-8 กรกฎาคม 2532.
4. จันทนา อึ้งชูศักดิ์, ศรีสุดา ลีละศิริ. การประเมินความถูกต้องของผลการตรวจทันตสุขภาพนักเรียนตามโครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ ในนักเรียนประถมศึกษา. วารสารการอนามัยและสิ่งแวดล้อม 2534 ; 14(1) : 23-31.
5. เจริญศิริ ชาติติติก, วกุล วิสาลเสสก์. รายงานการวิจัยทันตสาธารณสุข. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
6. ขวัญรักษ์ อยู่สมบูรณ์. รายงานการวิจัยความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของครูในงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ ในเด็กนักเรียนประถมศึกษา อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. 2535 : 59.
7. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการพัฒนากำลังคนด้านทันตสาธารณสุข เพื่อบรรลุเป้าหมายทางทันตสุขภาพของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2529.
8. ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ความน่าจะเป็นและสถิติ : ความคิดเห็นของครูต่างโครงการส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2532 พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พิทักษ์การพิมพ์, 2530 : 170-84.